

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЧИННОГО ЗАКОНУ ПРО ТРАНСПЛАНТОЛОГІЮ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ

Мишук І.В.,

к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та галузевих дисциплін

Навчально-науковий інститут права та психології

Національного університету водного господарства та природокористування

У статті проведено аналіз чинного закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині», визначено основний зміст даного закону. Проаналізовані найбільш суперечливі та дискусійні положення даного закону. Запропоновано внесення певних змін до даного закону.

Ключові слова: трансплантація органів і тканин людини, трансплантологія, комерціалізація, презумпція згоди, презумпція незгоди.

Мишук И.В. / ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ДЕЙСТВУЮЩЕГО ЗАКОНА О ТРАНСПЛАНТОЛОГИИ: ПРОБЛЕМЫ И НЕДОСТАТКИ / Национальный университет водного хозяйства и природопользования, Украина

В статье проведен анализ действующего закона Украины «О трансплантации органов и других анатомических материалов человека», определено основное содержание данного закона. Проанализированы наиболее противоречивые и спорные положения данного закона. Предложено внесение определенных изменений в данный закон.

Ключевые слова: трансплантация органов и тканей человека, трансплантология, коммерциализация, презумпция согласия, презумпция несогласия.

Mishchuk I.V. / THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE CURRENT LAW ON TRANSPLANTATION: PROBLEMS AND SHORTCOMINGS / National University of Water Management and Nature Resources Use, Ukraine

Currently the sufficient legislation on transplantation has been formed in Ukraine. The basic act that regulates the mentioned area is in the Law of Ukraine «On Transplantation of Organs and Other Human Anatomic Material», adopted in 1999. Over the years of its existence, there have been organizational changes in health care, the gaps and shortcomings of its provisions were distinguished, and therefore there is a need to revise certain positions and provisions.

Today, we can state that the adoption of this legal act back in 1999, made it possible to identify the conditions and procedure for application of transplantation as a special treatment on the basis of modern science and medical practice and recommendations of the World Health Organization.

Despite the fact that the adoption of specialized law in the field of transplantation let it to progress, but in turn, it caused some debate among doctors and lawyers.

Thus, we analyze the Law of Ukraine «On Transplantation of Organs and Other Human Anatomic Material», define the basic content of the law in the article. The law has its own structure and contains clear provisions on the process of transplantation.

Comprehensive analysis of the profile of the Law of Ukraine «On transplantation of organs and other anatomic human materials» made it possible for us to assert that it doesn't solve and regulate all problems in the field of transplantation. There are a number of not regulated and not determined points in particular:

- no clear definition of the model, which operates in Ukraine «presumption of consent « or «presumption of dissent»;
- no definition of «human death»;
- no particular qualities of transplantation tissues and cells;
- no comprehensive mechanisms to ensure the transplant care quality;
- ensure quality control of transplants.

The certain changes to this law were proposed.

Key words: transplantation of organs and human tissue, transplantation, commercialization, presumption of consent, presumption of dissent.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На даний момент в Україні достатньо сформоване законодавство у сфері трансплантології. Основним із нормативно-правових актів, що врегульовує питання у сфері трансплантології є Закон України «Про трансплантологію органів та інших анатомічних матеріалів», ухвалений у 1999 році. За період його існування відбулися організаційні зміни у сфері охорони здоров'я, виявилися прогалини та недоліки його положень, а тому виникає необхідність у перегляді певних позицій і положень.

Метою статті є аналіз чинного закону, з'ясування основних дискусійних положень та внесення пропозицій щодо змін у даному нормативному акті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема трансплантології та її законодавче регулювання були предметом дослідження таких науковців, як М. Авдєєва, В. Глушкова, М. Малєїна, А. Селіванова, Р. Стефанчук, С. Стеценка, Т. Тихомирова, Ю. Фрицького, Г. Чеботарьової, Я. Шатковського, Ю. Шемшученка, О. Пелагеші та ін.

Виклад основних положень. Правове регулювання трансплантації органів і тканин людини як в Україні, так і закордоном нині продовжує проходити етапи свого розвитку та вдосконалення, що, на наш погляд, є відзерка-

ленням розвитку і вдосконалення самого об'єкту адміністративно-правового регулювання, а саме трансплантації органів і тканин людини. При цьому, на нашу думку, варто наголосити, що цей розвиток і вдосконалення носить у XXI столітті більш динамічний характер порівняно з аналогічними процесами в більшості інших галузей права. Остатнє зумовлено двома об'єктивними причинами.

Перша причина полягає в тому, що сама по собі трансплантація органів і тканин людини охоплює практично всі найновіші досягнення медико-біологічної науки, яка розвивається надзвичайно стрімкими темпами, що постійно створює нові юридичні колізії чинної нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність із трансплантації органів і тканин людини.

Другою причиною динамічного характеру розвитку правового регулювання трансплантації органів і тканин людини є факт появи безпосереднього правового регулювання лише 90 років тому, яке нормативно набуло свого вияву всього 20-25 років тому. Втім необхідно пам'ятати, що сама історія розвитку трансплантації органів і тканин людини бере свій початок ще з античних часів. Такий тривалий період відсутності першоджерел нормативної бази для трансплантації органів і тканин людини можна пояс-

нювати, на наш погляд, тим, що трансплантація органів і тканин людини протягом двох тисячоліть не могла принести практичної користі хворому, тобто не могла стати окремою галуззю медицини.

Нині в Україні існує значна кількість нормативно-правових джерел права, які врегульовують питання трансплантології. До найбільш значимих ми можемо віднести Конституцію України, Закони України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині», «Про донорство крові та її компонентів», а також накази Міністерства охорони здоров'я та інструкції. Не менш важливими є і Міжнародні нормативно-правові акти, які ратифіковані Україною.

Особливе значення в правовому регулюванні трансплантології має ухвалення Закону України «Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людини» від 16 липня 1999 р., що дало можливість вийти на новий етап розвитку даної сфери [1]. Саме цей закон викликав чималий інтерес як серед медиків, так і серед правників інших галузей і ось уже більше п'ятнадцяти років піддається аналізу та певного роду критиці.

Сьогодні ми можемо стверджувати, що ухвалення цього нормативно-правового акта в далекому 1999 році дало можливість визначити умови і порядки застосування трансплантації як спеціального методу лікування з урахуванням сучасних досягнень науки і медичної практики, а також рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Закон має свою структуру та містить чіткі положення щодо здійснення процесу трансплантації. Ознайомившись зі змістом, варто акцентувати нашу увагу на тих положеннях, які необхідні для вивчення трансплантології та її правового регламентування, і безпосередньо проаналізувати їх.

У ст. 1 Закону визначено саме поняття трансплантації, що є надзвичайно важливим, адже в інших нормативних актах такого визначення запропоновано не було. Отже, трансплантація – це спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці реципієнту органа або іншого анатомічного матеріалу, взятих у людини чи у тварини. При цьому під анатомічними матеріалами розуміються органи, тканини, анатомічні утворення, клітини людини або тварини [1].

Варто враховувати, що термін «трансплантація» означає тривалий і повний процес зі здійснення пересадки органа чи тканини, що включає доопераційний (пошук донора, транспортування і зберігання органа чи тканини), операційний і післяопераційний періоди (відновлення здоров'я як реципієнта, так і донора (в разі прижиттєвого донорства)). Зауважимо, що трансплантація сьогодні можлива в трьох напрямках, а саме органів, тканин та клітин. Кожен із цих напрямів має свої особливості як організаційного, так і медичного характеру.

Звернемо увагу, що в законі «Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людині» не врегульовується питання щодо донорства крові та її компонентів. Нині в українському законодавстві існує інший нормативний акт, який безпосередньо вирішує правові питання щодо донорства крові, а саме Закон України «Про донорство крові та її компонентів» [2].

У ст. 6 Закону України «Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людині» визначено, що трансплантація як метод лікування можлива за сукупності таких умов:

– наявності медичних показників, які встановлює консиліум лікарів відповідного закладу охорони здоров'я чи наукової установи;

– наявності згоди об'єктивно інформованого дідздатного реципієнта. У разі, коли реципієнт не досяг п'ятнадцятирічного віку чи визнаний судом недієздатним, трансплантація застосовується за згодою інформованих його батьків або інших законних представників.

Щодо осіб віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років чи визнаних судом обмежено дієздатними трансплантація застосовується за згодою об'єктивно інформованих реципієнтів, об'єктивно інформованих їхніх батьків або інших законних представників, але у невідкладних випадках, коли є реальна загроза життю реципієнта, його згода або згода його законних представників для застосування трансплантації не потрібна;

– усунення небезпеки для життя або відновлення здоров'я реципієнта за допомогою інших методів лікування неможливе [1].

Важливим, на нашу думку, є те, що у Законі вказуються ті заклади, які безпосередньо здійснюють діяльність, пов'язану з трансплантацією. Зокрема, до таких установ належать акредитовані в установленому законодавством України порядку державні та комунальні заклади охорони здоров'я і державні наукові установи, зазначені в переліку, затвердженому Кабінетом Міністрів України. Усі вони повинні мати матеріально-технічну базу, обладнання та кваліфікованих працівників, які необхідні для проведення трансплантації та здійснення іншої, пов'язаної з нею діяльності. Організаційно-методичне керівництво, взаємодія закладів та установ, що здійснюють діяльність, пов'язану з трансплантацією, їх інформаційне забезпечення і контроль здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [1].

На нашу думку, сьогодні варто розширити мережу закладів охорони здоров'я, які мають право здійснювати діяльність, пов'язану з трансплантологією. Зокрема, необхідно надати можливість приватним медичним закладам активно брати участь у розвитку трансплантології. Наприклад, дані заклади, за умови що вони відповідають усім вимогам щодо матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу, могли б здійснювати самі операції з пересадки. Це дало б можливість розширити право вибору пацієнта. Що стосується вилучення донорського матеріалу, то, звичайно ж, це залишиться в прерогативі державних чи комунальних закладів. Про це, зрештою, зазначається в ст. 9 «Діяльність, пов'язана з трансплантацією». Дана стаття вказує на те, що комунальні та державні заклади охорони здоров'я можуть бути акредитовані для застосування трансплантації та здійснення іншої, пов'язаної з нею, діяльності, а саме: взяття гомотрансплантантів у живих донорів, взяття анатомічних матеріалів у померлих донорів, зберігання і перевезення анатомічних матеріалів людини, виготовлення біоімплантантів.

Аналізуючи дану статтю, хотілося б звернути увагу на те, що в ній відсутні положення щодо діяльності, пов'язаної з порядком та умовами застосування трансплантації органів, трансплантації тканин та трансплантації клітин.

Не менш важливим є питання щодо фінансування діяльності, пов'язаної з трансплантологією. Стаття 10 чітко визначає: «діяльність державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ, пов'язана з трансплантацією, фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів» [1]. Слід зазначити, що додаткове фінансування трансплантології можливе, і здійснюватиметься воно за кошти, виділені на реалізацію заходів, що передбачені відповідними державними програмами. Зокрема, Постановою Кабінету Міністрів від 8 жовтня 2008 р. № 894 було затверджено державну програму «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Трансплантація» на період до 2012 року» [3] та Концепцію Державної програми «Трансплантація» на 2006–2010 рр. [4]. Дані державні програми спрямовані на підвищення ефективності трансплантології та її популяризації серед населення держави, поліпшення фінансування та вдосконалення кадрової політики в цій сфері діяльності.

Як уже було зазначено раніше, процес трансплантації передбачає наявність як мінімум двох сторін: реципієнта та донора. Реципієнт – особа, яка потребує пересадки органа чи тканини. Донор – це особа, в якій за життя або після її смерті взято анатомічні матеріали для трансплантації. В аналізованому нами законі визначено, що донорство є можливим від живих донорів (ст. 12) та мертвих (ст. 16).

Живим донором може бути лише повнолітня дієздатна особа. У живого донора може бути взято як гомотрансплантат лише один із парних органів, або частина органа, або частина іншого анатомічного матеріалу. Взяття гомотрансплантата у живого донора дозволено на підставі висновка консиліуму лікарів за умови, що завдана здоров'ю донора шкода буде меншою, ніж небезпека для життя, що загрожує реципієнту. Також важливим є той момент, що взяття гомотрансплантата у живого донора допускається у випадках, коли реципієнт і донор перебувають у шлюбі або є близькими родичами (батько, мати, син, дочка, дід, баба, онук, онука, брат, сестра, дядько, тітка, племінник, племінниця) [1].

Важливим моментом є те, що в законі також вказується на коло осіб, які не можуть бути донорами. Зокрема, це ті, хто утримується в місцях позбавлення волі, страждають на тяжкі психічні розлади, хворіють на захворювання, які можуть передатися реципієнту, а також ті, хто раніше уже був донором і віддав частину органа або орган для трансплантації. На нашу думку, дискусійним є положення щодо обмеження дієздатної особи, яка є близьким родичем, у кількості актів донорства. З погляду медицини, вилучення частини органу не завжди призводить до невірних наслідків для організму донора. Чому тоді на рівні закону ми повинні обмежувати донорство такої людини, яка щиро хоче допомогти близькій людині?

Щодо посмертного донорства: кожна повнолітня дієздатна особа може дати письмову згоду або незгоду стати донором анатомічних матеріалів у разі своєї смерті. За відсутності такої заяви анатомічні матеріали у померлої повнолітньої дієздатної особи може бути взято за згодою подружжя або родичів, які проживали з нею до смерті. У померлих неповнолітніх, обмежено дієздатних або недієздатних осіб анатомічні матеріали може бути взято за згодою їхніх законних представників [1].

На сьогоднішній день ст. 16 Закону України «Про трансплантацію органів і інших анатомічних матеріалів людині» є найбільш обговорюваною і дискусійною. Більше того, значна частина фахівців у даній галузі стверджує, що головною причиною такого незадовільного стану трансплантології в нашій державі є, зокрема, дана стаття.

Виникає питання: у чому ж суть таких дискусій? Проаналізувавши зміст статті 16 (наведено дещо вище), ми дійшли висновку, що вона не містить чіткого визначення, який же саме принцип згоди чи незгоди стати донором у разі своєї смерті визначається в даному нормативному акті. Так, зокрема, частина шоста даної статті передбачає заборону вилучати донорський матеріал за наявності заяви про незгоду стати донором (презумпція згоди). Паралельно в цій же статті передбачено неможливість отримання донорського матеріалу без прижиттєвої згоди донора або його близьких (презумпція незгоди). На нашу думку, варто внести відповідні зміни і чітко вказати, яка ж презумпція має бути в Україні.

Також хотілося б зазначити, що дискусійним, на нашу думку, у законі є те, що таке важливе рішення, як дозволити чи заборонити вилучення органів у померлого донора, покладається на розсуд родичів. Відповідно до Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» родичі мають право заборонити або дозволити вилучення органів у померлого, навіть якщо це суперечить волі померлого, висловленій за життя [1]. Закон також не говорить про те, хто саме з родичів повинен приймати таке важливе рішення і як бути в ситуації,

коли рідні померлої людини не можуть дійти згоди у цьому питанні, адже перелік таких людей суттєвий. Також законодавством не передбачено, в якій формі повинне бути зафіксоване таке волевиявлення. Чи доцільно перекладати таке рішення на плечі родичів загиблого, тим більше у той момент, коли вони найчастіше перебувають у стресовому стані, а чекати немає коли? Адже, як відомо, для вдалого проведення трансплантації від померлого донора необхідно використати трансплантат упродовж якнайкоротшого проміжку часу після настання смерті.

Вимоги закону часто є нереальними для виконання. Для прикладу, коли людина отримує несумісні з життям травми, то за той короткий період, коли її органи ще придатні для трансплантації, часто неможливо з'ясувати не те що її позицію щодо трансплантації органів після смерті (згоду чи незгоду на трансплантацію органів), а й зрештою ідентифікувати її саму. Найчастіше, доки буде встановлено особу, то вже й органи стають непридатними для трансплантації. Парадокс, але це реальність. Навіть за тієї умови, коли лікарям все-таки вдасться відшукати родичів померлого, які перебувають у шоківому стані, то їм у цей момент зовсім не до розмов з лікарями, а питання про вилучення органів може обернутися агресією чи погрозами на адресу лікарів.

Важливим моментом, який урегульований у Законі України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині», на нашу думку, є те, що чітко визначено порядок використання для трансплантації органів померлих донорів. На цей час у нашій державі існує єдина державна інформаційна система, до якої вносяться відомості про реципієнтів, а також про осіб, які заявили про свою згоду (незгоду) стати донором у разі смерті [1]. Позитивним є також те, що існує Міждержавний обмін гомотрансплантатами. Міждержавний обмін гомотрансплантатами відбувається в тих випадках, коли в межах України не знайдено біологічно сумісного реципієнта.

Позитивним у Законі України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» є включення статті щодо заборони будь-яких комерційних операцій щодо торгівлі органами та іншими анатомічними матеріалами людини. Будь-які дії особи, спрямовані на отриманням прибутку від відносин у сфері трансплантології, підлягатимуть кримінальній відповідальності. На нашу думку, необхідно також розробити комплексні програми кримінологічних та кримінально-правових аспектів запобігання злочинам у сфері трансплантології.

Висновки. Комплексний аналіз профільного Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» дає можливість нам стверджувати, що всі проблеми у сфері трансплантології він не вирішує і не врегульовує. Є низка нерегульованих і невизначених моментів, зокрема:

- відсутнє чітке визначення самої моделі, яка діє в Україні: «презумпція згоди» чи «презумпція незгоди»;
- відсутнє визначення поняття «смерть людини»;
- відсутні особливості трансплантації тканин і клітин;
- відсутні комплексні механізми забезпечення належної якості трансплантаційної допомоги;
- забезпечення контролю за якістю трансплантантів.

Реалії часу вимагають подальшого реформування нормативно-правового забезпечення в цілому і профільного закону «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» зокрема. На нашу думку реформування обумовлене відсутністю розроблених критеріїв щодо акредитації закладів, які мають право здійснювати діяльність, пов'язану з трансплантацією; потрібно внести ясність у діяльність Координаційного центру трансплантації органів, тканин і клітин; визначити критерії визначення ступеню непрацездатності реципієнта після трансплантації, а також подальшої його реабілітації та працевлаштування тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини» від 26.10.2014 № 1007-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1007-14>.
2. Про донорство крові та її компонентів : Закон України від 23.06.1995 № 239/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/239/95-%D0%B2%D1%80>
3. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Трансплантація» на період до 2012 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 № 894 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 78. – Ст. 2608.
4. Про схвалення Концепції Державної програми «Трансплантація» на 2006–2010 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.11.2006 № 416-р // Офіційний вісник України. – 2006. – № 30. – Ст. 2151.

УДК 342.95(477)–057.34

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ДИСЦИПЛІНАРНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ПОТРЕБУЄ ВДОСКОНАЛЕННЯ

**Нечитайленко А.О.,
к.ю.н., доцент**

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Стаття присвячена дослідженню однієї з важливих проблем адміністративно-правової науки – вдосконаленню законодавства про дисциплінарну відповідальність державних службовців. В ній вказано на суттєві недоліки правового регулювання відносин, що виникають з приводу реалізації дисциплінарних стягнень до державних службовців, і висловлені конкретні пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства України.

Ключові слова: державна служба, державні службовці, службова дисципліна, дисциплінарний проступок, дисциплінарна відповідальність, дисциплінарні стягнення.

Нечитайленко А.О. / ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО О ДИСЦИПЛИНАРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ НУЖДАЕТСЯ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ / Харьковский национальный педагогический университет им. Г. С. Сковороды, Украина

Статья посвящена исследованию одной из важных проблем административно-правовой науки – усовершенствованию законодательства о дисциплинарной ответственности государственных служащих. В ней указано на существенные недостатки правового регулирования отношений, которые возникают по поводу применения дисциплинарных взысканий к государственным служащим, и высказаны конкретные предложения о внесении изменений и дополнений в действующее законодательство Украины.

Ключевые слова: государственная служба, государственные служащие, служебная дисциплина, дисциплинарный проступок, дисциплинарная ответственность, дисциплинарные взыскания.

Nechitailenko A.O. / LEGISLATION ON DISCIPLINARY LIABILITY OF CIVIL SERVANTS NEEDS TO BE IMPROVED / Kharkiv National Pedagogical University G. S. Skovoroda, Ukraine

The article investigates one of the most important issues of administrative and legal science – improvement of the legislation on disciplinary responsibility of civil servants. It stated that in the context of building a European model of public service improvement are subject to all the institutions of the civil service, including the Institute responsibility for committing public servants misconduct. It is noted that today there is a situation when the current law on civil service does not meet modern requirements, and the new, which is quite detailed regulations institute disciplinary responsibility of civil servants, four years after its adoption, does not enter into force. In addition, formed some new central executive authorities and their territorial units (e.g., the National Police, the State Fiscal Service and others). But the issues of disciplinary responsibility of civil servants are not regulated by law. The article analyzes the views of scientists on the improvement of legislation on the discipline of civil servants and expressed the author's opinion on the matter. In particular, it is proposed to adopt a single legislative act – Disciplinary Regulations of the civil servant, which is necessary to systematize the norms defining the concept of discipline, disciplinary offense, disciplinary proceedings, the concept and types of disciplinary measures that can be applied to all public servants, regardless of in which the public authority they serve, as well as their application. The same piece of legislation must be separated, which include also rules that set further and other types of disciplinary sanctions, taking into account the specificity of services in several organs (national police, prosecutors, state emergency services, and others). At the same time it draws attention to the fact that the law should not apply to the judges because their legal status is regulated in some detail by a special law. The paper also points to the inadmissibility of establishing some disciplinary sanctions that are now provided by the law.

Key words: civil service, civil servants, service discipline, disciplinary offense, disciplinary liability, disciplinary action.

Діяльність усіх державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб з реалізації їх завдань і компетенції має здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1], і передусім з метою захисту прав та свобод людини і громадянина. В умовах побудови європейської моделі державно-службових відносин нагальною є необхідність суттєвого підвищення ефективності законодавства про державну службу, що потребує його суттєвого вдосконалення. Це стосується і правового регулювання відносин з реалізації щодо державних службовців заходів дисциплінарної відповідальності, адже в цей час склалася ситуація, коли чинний Закон України «Про державну службу» [2], який містить лише одну ст. 14, що передбачає дисциплінарну відповідальність, діє вже двадцять два роки. Введення ж в дію однойменного закону від 17 листопада 2011 року [3], норми якого

встановлюють більш досконалу систему дисциплінарних стягнень та порядок їх застосування, вже декілька років поспіль переноситься. До того ж ці норми також потребують удосконалення. Дисциплінарні статути, що діють відносно окремих категорій державних службовців (органів внутрішніх справ [4], прокуратури [5] та ін.) також прийняті багато років тому і не відповідають вже реаліям сьогодення. Дисциплінарна ж відповідальність працівників митних органів взагалі залишилася неврегульованою законодавством з втратою чинності Дисциплінарного статуту митної служби України [6]. А це аж ніяк не сприяє запровадженню у практику основних положень Концепції розвитку законодавства про державну службу від 20 лютого 2006 року, яка визначає, що одним із основних шляхів розв'язання проблем у сфері законодавства про державну службу є врегулювання питання щодо дисциплінарної відповідальності державних службовців [7].